

|  |   |
|--|---|
| Nom de l'assignatura                         | POBLACIONS DEL MÓN  |
| Codi   | 25502   |
| Estudis                                      | Llicenciatura de Geografia  |
| Curs i període en el que s'imparteix         | 2n Cicle  |
| Crèdits i Crèdits ECTS                       | 6/4 (Crèdits ECTS)  |
| Caràcter de l'assignatura                    | <i>Optativa</i>   |
| Requisits exigits per a cursar l'assignatura | Cap de concreta, desitjables coneixements de demografia.                  |
| Llengua en què s'imparteix                   | Català  |
| Professorat de l'assignatura                 | Nom del professor: Andreu Domingo i Valls                                 |
|  | Despatx: Centre d'Estudis Demogràfics                                     |
|  | Correu electrònic: adomingo@ced.uab.es                                    |
|  | Horari tutories i tutories integrades: dilluns i dimecres: 14,30-16 hores |

### Objectius

Aquesta assignatura té com a objectiu principal dotar l'alumne dels coneixements bàsics sobre les poblacions del món i la seva dinàmica demogràfica, amb especial atenció a l'evolució des del darrer quart del segle XX i el segle XXI. En el desenvolupament del curs s'ha previst fer un repàs tant de les teories bàsiques com dels debats més actuals sobre l'evolució de la dinàmica demogràfica al món. De la mateixa manera, en cadascuna de les parts del programa es tindrà en compte els aspectes territorials corresponents a les grans unitats geogràfiques regionals.

#### Objectius:

- 1) Identificar les principals fonts d'informació sobre la població mundial, les seves característiques i els llocs on trobar-les.
- 2) Conèixer els principals trets que han caracteritzat l'evolució de la població mundial al llarg del darrer segle XX i les previsions de futur.
- 3) Establir les grans línies d'evolució dels fenòmens demogràfics a escala de les grans unitats territorials i identificar els seus respectius sistemes demogràfics.
- 4) Familiaritzar-se amb el debat teòric que implicat en l'anàlisi demogràfica a nivell mundial, en cadascun dels fenòmens principals: fecunditat i nupcialitat, migracions i mortalitat.

### Continguts

#### Part I. Fonts d'informació: la borrositat estadística, un nou *limes*?

1. Estadístiques i fonts d'informació sobre la població mundial.
  - 1.1. Principals estadístiques: censos, registres de població i enquestes específiques.
  - 1.2. Fonts d'informació.

#### Part II: Població i territori:

2. Evolució històrica de la població mundial per grans regions.
  - 2.1. Del paleolític al neolític: la polèmica sobre el control de la població.
  - 2.2. Del neolític a la revolució industrial.
  - 2.3. De la revolució industrial als nostres dies.
3. La distribució espacial de la població: poblament, densitats i urbanització.
  - 3.1. Poblament i densitat.
  - 3.2. La urbanització.

#### Part III: Dinàmiques demogràfiques

4. La teoria de la Transició demogràfica: el creixement modern de la població.
  - 4.1. La teoria i el model històric europeu.

- 4.2. Les transicions contemporànies: la diversitat regional.  
4.3. Per una genealogia de la transició demogràfica.

5. La transició epidemiològica i sanitària: la morbiditat i la mortalitat.  
6. Vers una Segona Transició demogràfica?: Nupcialitat i fecunditat.  
7. La transició de la mobilitat: Migracions internes i internacionals.

#### **Part IV: Característiques sociodemogràfiques de la població**

8. L'estructura de la població: processos d'envelliment.  
9. Nivell d'instrucció, activitat i mercat de treball.

#### **Part V: El futur de la població mundial.**

10. El futur de la població mundial.  
11. Polítiques de població: Xoc de civilitzacions o xoc de poblacions?  
12. Narratives de la població: Utopies i distopies demogràfiques.

#### **Metodologia docent**

Els continguts de l'assignatura es desenvoluparan mitjançant les següents activitats:

- 1 Exposicions orals del professor.
- 2 Lectures corresponents als diferents blocs del temari.
- 3 Treball de grup consistent en un informe executiu sobre l'evolució demogràfica, característiques de la població i diagnosi sobre el futur demogràfic d'un país del món.
- 4 Ressenya crítica d'un llibre o article sobre la població mundial.

#### **Avaluació**

L'Avaluació dels continguts i els criteris d'avaluació es duran a terme de la següent manera:

- 1) Una prova escrita a realitzar al final del període lectiu. La prova constarà de dues preguntes, una d'elles el comentari d'un gràfic, taula o escrit, i la segona un tema a desenvolupar.
- 2) Ressenya crítica elaborada pels estudiant a partir d'un llibre o article. Es valorarà el criteri de l'alumne, la capacitat de mobilitzar els seus coneixements de forma sintètica i estructurada.
- 3) El treball de grup sobre l'evolució demogràfica d'un país del món i la diagnosi prospectiva. Es cerca desenvolupar en l'alumne criteris de redacció professionals, en tot el procés de producció de l'informe des de la recerca de dades i fonts estadístiques, fins al coneixement i claredat en el desenvolupament, amb criteris propis.

La qualificació dels diferents tipus d'avaluació, serà la següent:

- 1) L'examen final suposarà el 30% de la nota final.
- 2) El treball de curs equivaldrà al 20%.
- 3) La ressenya crítica un 10%.
- 4) La participació als debats, i l'activitat de classe, un 40%.

El calendari:

- 1 L'examen es farà el dia fixat a la Guia de l'Estudiant o en el seu efecte a determinar en un dia durant les dues darreres setmanes lectives. Llevat de casos excepcionals i degudament justificats no es farà cap altre dia.
- 2 El lliurament del treball es farà una setmana abans de finalitzar el curs.
- 3 El lliurament de la ressenya es farà un mes abans d'acabar el curs.

La segona convocatòria s'avaluarà depenent de l'exercici que el professor consideri convenient.

#### **Bibliografia**

##### **Lectura i consulta imprescindibles**

- GILBERT, Geoffrey (2005) *World Population. A Reference Handbook*. Santa Barbara: ABC Clío.  
LIVI-BACCI, Massimo, (1990), *Historia mínima de la població mundial*, Barcelona, Ariel.  
PISSON, Gilles (2006), "Tous les pay du monde (2006)", *Population & Sociétés*, núm. 414.

CARRERES, Carles i altres (Dir.) *Atles de la diversitat*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

### **Manuels i atles de població mundial**

ABELLÁN, A. (1994) *La población del mundo*. Madrid: Síntesis.

CHASTELAND, Jean-Claude y CHESNAIS, Jean-Claude, (1997), *La population du monde. Enjeux et problèmes*. Paris, INED/PUF.

CHESNAIS, Jean-Claude (1991) *La population du monde. De l'Antiquité à 2050*. Paris: Bordas.

DAVID, Olivier (2004) *La population mondiale. Répartition, dynamique et mobilité*. Paris: Armand Colin.

MATHIEU, Jean-Louis (2005) *La population mondiale*. Paris: Armand Colin.

NOIN, D., (1991), *Atlas de la population mondiale*, París, Reclus-La Documentation Française.

NOIN, Daniel (2005) *Géographie de la population*. Paris: Armand Colin.

OLIVIER, David (2004) *La population mondiale. Répartition, dynamique et mobilité*. Paris: Armand Colin.

THUMERELLE, P.J., (1996), *Les populations du monde*, Paris, Nathan. Existe traducción al castellano en

THUMERELLE, P. J., (1997), *La población mundial*, Madrid, Cátedra.

VALLIN, J., (1995), *La población mundial*, Madrid, Alianza.

### **Manuels de Demografia de consulta obligada**

LE BRAS, Hervé (2005) *La démographie*. Paris: Odile Jacob.

LIVI BACCI, Massimo, (1993), *Introducción a la demografía*, Barcelona, Ariel.

TAPINOS, (1990), *Elementos de demografía*, Madrid, Espasa Calpe.

### **Altres lectures d'interès**

CASTRO MARTÍN, Teresa (2004) "El escenario demográfico internacional: retos presentes y futuros posibles". En En LEAL MALDONADO, Jesús (2004) *Informe sobre la situación demográfica en España*. Madrid: Fundación Abril Martorell, pp. 29-58.

CHESNAIS, J. C. (1986) *La transition démographique. Etapes, formes, implications économiques*. Paris: INED-PUF.

DEMENY, Paul and McNICOLL, Geoffrey (1998) *The Reader in Population and Development*. New York: St. Martin's Press.

IMHOFF, Evert van, THEMME, Ellen, and WILLEKENS, Frans (1992) *Population, Environnement, and Development*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger.

INTERNATIONAL UNION FOR THE SCIENTIFIC STUDY OF POPULATION (IUSSP) XXV *International Population Conference, Tours, 2005*. Paris: IUSSP.

LE BRAS, Hervé, (1994), *Les limites de la planète* Paris: Flammarion. Existe traducción al castellano en LE

BRAS, Hervé, (1997) *Los límites del planeta. Mitos de la naturaleza y de la población*. Barcelona: Ariel.

LUTZ, Wolfgang, SANDERSON, Warren C., and SCHERBOV, Sergei (Ed.) (2004) *The End of World Population Growth in the 21st Century. New Challenges for Human Capital Formation and Sustainable Development*.

PÉREZ DIAZ, Julio (1994) "La política mundial de población en el siglo XX". *Papers de Demografia*, núm. 90.

PUYOL, R. et Alii, (1993), *Los grandes problemas actuales de la población mundial*, Barcelona, Ariel.